

Oikeusministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle

Lakialoite 27/2012 vp – laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lakialoite 28/2012 vp – laki rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunnan käsiteltävänä on lakialoite 27/2012 vp (Juho Eerola/ps ym.), jossa ehdotetaan, että lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 2 §:ään lisätään uusi 3 momentti seuraavasti:

”Tapaamisoikeuden toteutumista 1 §:ssä säädettyjen periaatteiden mukaisesti ei saa haitata eikä vaarantaa antamalla lapselle siitä vanhemmasta, jonka luona lapsi ei asu, totuudenvastaisia kielteisiä tietoja tai mielikuvia, jotka ovat omiaan vieraannuttamaan lasta sanotusta vanhemmastaan (vieraannuttamiskielto). Jos toinen vanhempi tai muu henkilö, jolle lapsen huolto on uskottu, rikkoo vieraannuttamiskieltoa, voidaan soveltaa 12 §:ää.”

Lakialoitteessa todetaan, että kun lapsen vanhemmat eronsa jälkeen asuvat erillään, on lapsen oikeuksien ja tasapainoisen kehityksen kannalta erittäin tärkeää, että lapsella säilyy säännöllinen ja hyvä läheissuhde myös siihen vanhempaan, jonka luona hän ei asu. Lakialoitteessa ehdotetun lisäyksen tavoitteena on parantaa erolapsen oikeusturvaa osoittamalla entistä selvemmin, ettei nk. vieraannuttaminen, jossa lapsen vanhempi eri tavoin pyrkii vahingoittamaan lapsen suhdetta toiseen vanhempaan, ole hyväksyttävää toimintaa.

Lisäksi lakivaliokunnan käsiteltävänä on lakialoite 28/2012 vp (Pauli Kiuru ym.), jossa ehdotetaan rikoslain (39/1889) 25 lukuun lisättäväksi uusi 5 b §, jossa säädettäisiin rangaistavaksi tapaamisoikeuden tahallinen estäminen. Sen mukaan:

”Jos kuuttatoista vuotta nuoremman lapsen vanhempi tai henkilö, jolle huoltajuus on määrätty, estää tahallisesti ja toistuvasti vahvistetun tapaamisoikeussopimuksen toteuttamisen, on hänet tuomittava lapsen tapaamisoikeuden toteutumisen tahallisesta estämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”

Myös tämän lakialoitteen tarkoituksena on vaikuttaa lähivanhemman käyttäytymiseen ja näin parantaa vanhempien ja lasten oikeuksia tapaamisoikeustilanteessa.

Lakivaliokunta on kuullut lakialoitteista runsaasti eri alojen asiantuntijoita. Yleisesti ottaen asiantuntijat ovat yhtä mieltä siitä, että lakialoitteissa käsitellyt teemat ovat erittäin tärkeitä. Valtaosa asiantuntijoista ei kuitenkaan kannata ehdotettuja säännösmuutoksia, koska niiden ei uskota johtavan tavoiteltuun tulokseen. Toisaalta asiantuntijat ovat tuoneet esiin muita keinoja, joilla nykytilaa voitaisiin parantaa.

Lakivaliokunta pitää lakialoitteissa käsiteltyjä teemoja ja tavoitteita erittäin tärkeinä ja saamansa selvityksen perusteella katsoo, että lapsen tapaamisoikeuden nykytilaan liittyy ongelmia, joihin on aiheellista etsiä lapsen etuun perustuvia ratkaisuja. Valiokunta edellyttääkin, että oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä kokonaisvaltaisesti arvioivat lapsen tapaamisoikeutta koskevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä sekä niiden kehittämistarpeita ja –mahdollisuuksia ottaen muun muassa huomioon lakialoitteista annetuissa asiantuntijalausunnoissa esitetyt näkemykset.

Useiden valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan vieraannuttamisen kieltäminen sisältyy jo voimassa olevaan lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Valiokunnan mielestä tulisi kuitenkin vielä pohtia, olisiko lainsäädäntöä tarkoituksenmukaista tältä osin täsmentää.

Tuomioistuimeen edenneissä huoltoriidoissa on saatu myönteisiä kokemuksia asiantuntija-avusteista sovittelusta (nk. Follo-malli). Sovittelun keinoja tulisikin hyödyntää nykyistä tehokkaammin jo aiemmin eli ennen kuin asia etenee tuomioistuimeen. Tämän vuoksi valiokunta pitää erittäin tärkeänä sen arvioimista, miten perheiden ja eroperheiden ennalta ehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluja, kuten neuvontaa ja sovittelua, voidaan tukea ja kehittää. Arvioida tulee myös viranomaisten käytäntöjä, keskinäistä yhteistyötä ja resurssien riittävyttä samoin kuin koulutusta ja ohjeistusta.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä sosiaalihuoltolain uudistus, jossa pohditaan eroperheisiin liittyviä kysymyksiä. Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että edellä mainittuja aiheita otetaan esille jo tämän työn yhteydessä.

Lakivaliokunnan puolesta

Anne Holmlund
puheenjohtaja

Marja Tuokila
valiokuntaneuvos